

díla je konfrontace města historického a současného. V 50. a 60. letech minulého století do Karlových Varů za zdravím a inspirací často zajížděli slavní čeští básníci Jaroslav Seifert (1901 - 1986) a Vítězslav Nezval (1900 - 1958). Ve druhé půli téhož století v Karlových Varech žil a tvořil básník Karel Fron (1921 - 2002). Jeho životní dílo bylo výrazně ovlivněno poetickou krásou vřidelního města. Rok 1999 přinesl karlovarské literatuře mimořádně hodnotný příspěvek z pera spisovatele Zdeňka Šmída (*1937). Zdeněk Šmíd dlouhá léta žil v Karlových Varech a citlivě vnímal jejich genia loci. vzdal jim poctu nevšední knihou, kterou nazval Staré dobré Vary aneb Váš průvodce žitím a pitím. Dílo vyznačuje Šmídův humorný nadhled kombinovaný s laskavou ironií. Ke Karlovarsku má vztah Šmídova románová saga Cejch. K velkým obdivovatelům vřidelního města patří slavný český spisovatel Vladimír Páral (*1932). Zvěčnil je ve svých knihách Muka obraznosti, Dekameron 2000, Playgirls a Kniha rozkoší a smíchu. Karlovým Varům věnoval tvůrčí pozornost i významný český literární historik Radko Pytlík (1928), autor dlouhé řady vědeckých a populárních publikací. Jeho kniha Karlovarské rapsodie, jež vyšla roku 2005, líčí karlovarské návštěvy slavných osobností od Goetha až po Masaryka. Dodejme, že v Karlových Varech prožil dětství a mládí vynikající český fejetonista Rudolf Křest'án (1943).

Kromě zmíněných autorů Karlovy Vary navštívili a svými díly oslavili mj. také Ch. F. Gellert, německý spisovatel (1763), G. Casanova, italský literát a světoběžník (1785), F. Schiller, německý básník (1791), A. V. Arnim, německý spisovatel (1817), J. Kollár, český básník (1819), K. N. Baťuškov, ruský básník (1821), A. Mickiewicz, polský básník

(1829), J. K. Tyl, český spisovatel (1836), K. H. Borovský, český novinář a spisovatel (1849), J. Arány, maďarský básník (1869), J. Neruda, český spisovatel (1872), F. Kafka, český spisovatel (1916), F. Móra, maďarský spisovatel (1930), A. Tolstoj, ruský spisovatel (1936), Egon Erwin Kisch, český novinář a spisovatel (1936, 1949), A. Zweig, německý spisovatel (1958), N. Hikmet, turecký básník (1958), B. Polevoj, ruský spisovatel (1969), a J. Aldridge, anglický spisovatel (1974).

Miroslav Tréglér

Návrh přírodního parku Tepelské vrchy – Úterský potok

Do geologicky a krajinářsky rozmanitého území Tepelské vrchoviny dnes částečně zasahují čtyři přírodní parky. Jsou to Hadovka, Kosí potok a Úterský potok – západ v kraji Plzeňském a Horní Střela (vlastně pouze vrchem Vladař) v kraji Karlovarském. Krajina západního výběžku Tepelské vrchoviny s nejvyšším vrcholem Podhorním vrchem (847 m) byla v roce 1974 zahrnuta do CHKO Slavkovský les. Otázkou vymezení nového přírodního parku v krajinářsky působivých partiích po obou stranách údolí Úterského potoka se zabýval odbor životního prostředí MěÚ v Mariánských Lázních. Výsledkem byl variantní návrh hranic Přírodního parku Tepelské vrchy - Úterský potok z února 2005.

Jelikož Tepelská vrchovina a sousední Plaská pahorkatina netvoří v oblasti Bezdrůžicka geomorfologicky ostrou

hranici, ukázalo se jako vhodné tento „předěl“ nerespektovat a zahrnout do parku údolí Úterského potoka v celé délce, resp. od pramene u Bezvěrova po vzduť Hracholuské přehrady (konkrétně po silnici Trpísty – Pernarec). V maximální variantě návrhu jsou do parku zcela začleněny stávající přírodní parky Hadovka a Úterský potok – západ. V doporučené variantě návrhu je začleněn pouze Přírodní park Úterský potok – západ. Hranice parku byly navrhovány s ambicemi zahrnout a chránit komplexně krajinný ráz území. Ten se zde vyznačuje přírodními charakteristikami, jako jsou hluboce zaříznutá a členitá potoční údolí (zejména na středních a dolních tocích, převážně s přirozeným charakterem toku a údolních niv) a dominantní neovulkanické vrchy v podobě hřbetů (Třebouňský vrch, Branišovský vrch), kuželů (Prachometský kopec, Špičák) či stolových vrchů (Krasíkov, Milkovské čihadlo, Ovčí vrch, Hradištký vrch, Polínský vrch). Další přírodní fenomén oblasti – roztroušené vývěry minerálních vod – se v krajinném rázu prakticky neuplatňuje.

Mezi výrazné kulturní dominanty navrhovaného přírodního parku je možno počítat zejména zříceninu hradu Švamberka (Krasíkov) a kostel na vrchu Krasíkov, pseudorománskou rotundu na Ovčím vrchu (oba vrchy se nachází pouze v maximální variantě a ve stávajícím Přírodním parku Hadovka), zámek v Bezdružicích, obec Křivce s kostelem, jež se uplatňuje zejména v poutavých krajinných výhledech od bezdružického zámku přes údolí Nezdického potoka. Z technických staveb (zejména stožárů operátorů mobilních telefonů), které se uplatňují za dobré viditelnosti, jsou v dominantních polohách umístěny stožáry na Stěnském a Třebouňském vrchu,

jen částečně se uplatňují v krajinných pohledech další stožáry např. u Bezdružic a nad Úterým. Technickou dominantou mimo navrhovaný přírodní park, avšak viditelnou na velkou vzdálenost, je samozřejmě televizní vysílač u Krašova. Vzdušné vedení VVN se uplatňuje již dnes ve stávajícím přírodním parku Hadovka (bohužel v dominantní poloze mezi Milkovským čihadlem a Ovčím vrchem, totéž vedení překračuje mj. I. zónu CHKO Slavkovský les v okolí Křížků), v nově vymezeném území tvoří část západní hranice. Tentýž případ je na východním okraji, kde vedení běží v dominantní poloze po zemědělských pozemcích mezi údolím Dolského potoka a silnicí Karlovy Vary – Plzeň. Další výrazně dominantní

Městečko Úterý s barokním kostelem sv. Jana Křtitele.
Foto Miroslav Trégler

Doporučená (silně) a maximální (slabě) varianta navrhovaného přírodního parku Tepelské vrchy - Úterský potok.

nadzemní vedení jsou mimo navrhovaný přírodní park (netýká se vedení menších rozměrů). Nepříjemnými a bohužel častými dominantami krajiny jsou rozlehlé zemědělské areály na okrajích obcí z období budování socialistické velkovýroby v 2. polovině 20. století. Z té doby pochází i členění zemědělských pozemků do velkých lánů, bezesporu další negativní dopad na krajinu, dnes

a Hradišský vrch) a jedno lázeňské místo (Konstantinovy Lázně). Co se týče rekreačního využití území, je nutno říci, že navzdory romantickému vzhledu krajiny, nelemují břehy Úterského potoka a jeho přítoků tisíce rekreačních chat, jak je tomu např. v údolí řeky Mže. Svoji roli tu v minulosti bezesporu hrála horší dostupnost území z větších městských aglomerací. Rekreace se více odvíjí

a v budoucnu napravitelný zejména v rámci realizace komplexních pozemkových úprav a prvků územních systémů ekologické stability.

V ploše navrhovaného přírodního parku – v doporučené variantě – se aktuálně nachází dvě maloplošná zvláště chráněná území (PR Hradišský vrch a PP Pod Šipínem), byla zde vymezena jedna evropsky významná lokalita soustavy NATURA 2000 (Blažejský rybník), vyznačeny tři naučné stezky (NS Šipín, NS Hradišský vrch a NS Údolím Nezdeckého a Úterského potoka), vyhlášena jedna městská památková zóna (Úterý), dvě vesnické památkové zóny (Pačín, Olešovice), dvě národní kulturní památky (areály hradišť Bezemín

v intravilánech obcí v podobě chalupářství, částečně na bývalých mlýnech, v létě pak v dětských táborech. Větší rekreační kapacity jsou soustředěny např. v údolí Nezdického potoka (Tomšův mlýn) nebo v kempu Konstantinovy Lázně. Údolí Úterského potoka, Hadovky a ostatních potoků jsou tradičními místy trampských osad a tábořišť. Síť značených turistických cest (zejména v severní části) je dodnes s ohledem na krajinářské kvality území poměrně řídká a mohla by být vhodně doplněna. Rozvoji turistiky v okolí Toužimi by rozhodně pomohla jednoduchá vyhlídková věž na Třebouňském vrchu, samozřejmě s přístupem pouze pro pěší, příp. cykloturisty.

Potenciální rizika pro dochovaný krajinný ráz je třeba spatřovat v umístění dalších technických staveb ať již liniových (nadzemní vedení) nebo bodových (stožary mobilních operátorů, příp. jiné stavby) a to zejména do dominantních poloh. Nelze vyloučit ani nevhodnou rekreační zástavbu. Nenapravitelným negativním dopadem by byla realizace vodního díla Šipín na Úterském potoce, jak to umožňuje v případě nedostatku pitné vody závazná část aktuálního územního plánu velkého územního celku okresu Tachov.

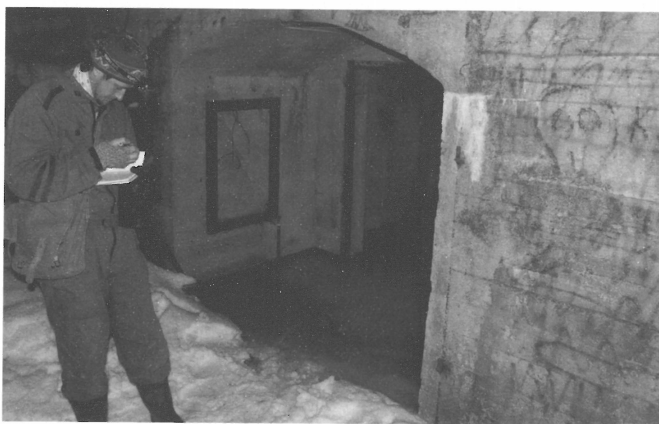
Nařízení o zřízení přírodního parku mohou podle zákona na ochranu přírody a krajiny vydávat kraje (nikoliv krajské úřady), jde tedy o rozhodnutí orgánu krajských samospráv. Návrh na zřízení Přírodního

parku Tepelské vrchy – Úterský potok byl na oba příslušné kraje zaslán v únoru 2005. Jaký bude jeho osud ukáže teprve čas. Zájemci o bližší seznámení s návrhem se mohou obrátit na autora článku, jež je pracovníkem odboru životního prostředí MěÚ v Mariánských Lázních a zároveň autorem návrhu.

Libor Dvořák

Zimní sčítání netopýrů v roce 2006

Na přelomu ledna a února se na území Karlovarského kraje a přilehlých částí Slavkovského lesa uskutečnilo tradiční sčítání netopýrů na zimovištích. Jak bylo některými výzkumy prokázáno, počty netopýrů zimujících ve sklepech a štolách představují pravděpodobně zlomek celkové netopýří populace, a to vůbec nezmiňujeme druhy,

Po zkontrolování každého zimoviště je důležité ihned zapsat výsledky.
Foto Přemysl Tájek